

Cirkulärnr: 1996:21
Diariernr: 1996/0160
Handläggare: Karl-Axel Johansson
Leif Klingensjö
Sektion/Enhet: Vård och Omsorg
Datum: 1996-01-18
Mottagare: Kommunstyrelsen
Individ- och familjeomsorg
Invandrar- och flyktingfrågor
Rubrik: Socialbidrag - att stå till arbetsmarknadens förfogande

Vård och Omsorg
Karl-Axel Johansson
Leif Klingensjö

1996-01-18

Kommunstyrelsen
Individ- och familjeomsorg
Invandrar- och flyktingfrågor

Socialbidrag - att stå till arbetsmarknadens förfogande

Regeringsrätten har i två domar preciserat Socialtjänstlagens innebörd av begreppet "att stå till arbetsmarknadens förfogande" när det gäller rätten att uppbära socialbidrag. Den ena domen behandlar skyldigheten att delta i av kommunen anordnad arbetssökarverksamhet. Den andra domen behandlar rätten för en flyktingfamilj att avbryta pågående svenskundervisning i en kommun och flytta till en annan kommun utan att försäkra sig om att motsvarande undervisning kunde erhållas där.

1. Regeringsrättens dom 22 december 1995 i mål nr 2978 - 1993, Bistånd enligt 6 § Socialtjänstlagen. Klagande Sociala distriktsnämnden 14 i Stockholms kommun.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

"Rätt till bistånd enligt 6 § socialtjänstlagen förutsätter att de hjälpsökandes behov inte kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom inkomster av arbete.

I rättspraxis har därför bl.a. ansetts att en arbetslös i regel bör vara skyldig att söka arbete enligt socialnämndens anvisningar och att godta anvisat arbete om det är lämpligt. I denna skyldighet inbegrips i princip också de åtgärder i övrigt som samhället ställer till förfogande för arbetslösa (jämför RÅ 84 2:92 och RÅ 1986 ref. 6).

Frågan i målet gäller om en ung arbetsför person också skall anses vara skyldig att delta i en av distriktsnämnden arrangerad arbetssökarverksamhet som syftar till att förbättra den hjälpsökandes möjligheter att erhålla lämplig sysselsättning med lön eller annan ekonomisk ersättning.

Ett övergripande mål för socialtjänsten är att främja människors aktiva deltagande i samhällslivet och inrikta hjälpen på att frigöra och utveckla enskildas resurser utan att därför överta den enskildes ansvar för sin situation. Socialtjänsten skall bygga på frivillighet och samförstånd men den skall därför inte vara helt kravlös. Regeringsrätten finner att det inte kan anses stå i strid med socialtjänstens grundtanke att en arbetslös person också skall vara skyldig att delta i en arbetssökarverksamhet av det slag som distriktsnämnden startat och som sker i samarbete med arbetsförmedlingen under förutsättning att verksamheten i det särskilda fallet kan bedömas främja den enskildes möjligheter att få arbete.

M.K., som är född 1971, var vid tiden för sin biståndsansökan registrerad hos arbetsförmedlingen som arbetssökande. Han har inte, såvitt framgått, sökt arbete på egen hand”.

”Deltagande i den arbetssökarverksamhet som distriktsnämnden erbjuder M. K. kan enligt Regeringsrättens mening bedömas förbättra hans möjligheter att få arbete. Det har inte framgått att M.K. haft något giltigt skäl att inte delta i nämndens verksamhet. Han kan därför inte anses ha stått till arbetsmarknadens förfogande på ett sådant sätt som måste krävas av en arbetssökande. Med hänsyn härtill och då det inte framkommit att en akut nödsituation förelegat skall distriktsnämndens överklagande bifallas”.(Vår kursivering)

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

”Regeringsrätten upphäver kammarrättens dom och fastställer Sociala distriktsnämndens nr 14 i Stockholms kommun beslut”.

2. Regeringsrättens dom 29 december 1995 i mål nr 6523 - 1994, Bistånd enligt 6 § socialtjänstlagen. Klagande sökande M. K.

SKÄLEN FÖR REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

”Enligt 6 § socialtjänstlagen har den enskilde rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning och sin livsföring i övrigt, om hans behov inte kan tillgodoses på annat sätt. Genom biståndet skall den enskilde tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Enligt 2 och 3 §§ samma lag svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område och kommunen har det yttersta ansvaret för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp som de behöver.

Målet gäller makar i en invandrarfamilj med uppehållstillstånd som har avbrutit sina studier i svenska för invandrare i en kommun och flyttat till en annan kommun med lång väntetid till SFI. Fråga är om det kan anses att makarna på grund härav inte gjort vad som på dem ankommer för att bidra till sin och familjens försörjning, vid prövning av fråga om rätt till socialbidrag.

Regeringsrätten gör följande bedömning.

Rätt till bistånd enligt 6 § socialtjänstlagen förutsätter bl.a. att den enskildes behov inte kan tillgodoses på annat sätt, t.ex. genom inkomster av arbete. Den som är arbetslös bör därför i regel vara skyldig att söka arbete och godta anvisat arbete om det är lämpligt. Redan i ett tidigare avgörande har Regeringsrätten funnit att denna skyldighet i princip inbegriper också de åtgärder i övrigt som samhället ställer till förfogande för arbetssökande, t.ex. i form av

arbetsmarknadsutbildning (RÅ 1986 ref. 6). Också grundutbildning i svenska språket bör i princip kunna räknas till sådana åtgärder, eftersom det normalt sett måste antagas vara en förutsättning att få arbete i Sverige att den arbetsökande i erforderlig grad behärskar detta språk. När det gäller kravet på deltagande i grundutbildning för vuxna måste avgörande i det särskilda fallet vara en bedömning av om grundutbildningen på sikt kan leda till ett arbete (jfr Socialstyrelsens Allmänna råd 1992:2 s. 25).

I målet har inte framkommit annat än att makarna K. varit i behov av den svenskundervisning som anordnats för dem i Lomma för att de skulle kunna uppnå sådana färdigheter i språket som normalt behövs för att få arbete här”.

”Deltagande i den tillhandahållna undervisningen kan därmed anses vara ett sådant krav som kunnat uppställas för rätt till bistånd enligt 6 § socialtjänstlagen. Genom att avflytta från Lomma utan att försäkra sig om att svenskundervisning av motsvarande kvalitet kunde omedelbart erhållas på de nya orten och utan att giltigt skäl har kunnat åberopas - som t.ex. en möjlighet att kunna erhålla varaktig försörjning ändå - får familjen K. anses ha undandragit sig de arbetsbefrämjande åtgärder som samhället anvisat. Även andra skäl för en avflyttning från Lomma måste emellertid kunna godtagas. Några sådana godtagbara skäl har emellertid inte ens åberopats i målet.

På grund av det anförda och då såvitt framkommit vistelsekommunen lämnat makarna K. bistånd i tillräcklig omfattning för att förhindra uppkomsten av en akut nödsituation skall ytterligare bistånd för den i målet aktuella tiden inte lämnas familjen K. Sökandens yrkande skall således lämnas utan bifall”. (Vår kursivering)

REGERINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

”Regeringsrätten fastställer det slut underinstansernas domar innehåller”.

Två av regeringsråden har antecknat skiljaktig mening. De menar att M. K:s talan borde bifallas och att kommunen skulle beviljat det begärda biståndet. Som motiv anförs att regeringsrättens dom innebär en avsevärd inskränkning i den enskildes möjligheter att under tiden för SFI-studierna byta bostadsort och också strider mot vistelsekommunens ansvar. En sådan särbehandling bör inte komma till stånd utan att det föreligger en särskild lagreglering, vilket inte är fallet för närvarande.

De fullständiga regeringsrättsdomarna kan rekvireras från Regeringsrätten under adress Box 2293, 103 17 Stockholm, tfn 08-617 62 00 telefax 08-617 62 58. Frågor med anledning av detta cirkulär besvaras av Karl-Axel Johansson tfn 08-772 43 18 och Leif Klingensjö tfn 08-772 43 28.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Sektionen för Vård och Omsorg

Anita Sundin

Karl-Axel Johansson